

เปิด 4 แผน ‘แก้หนี้-แก้จน’

ชาวนาขายได้

ไม่ต้องรอจัดสรร

อาคารสำนักงานกลางดงมะพร้าวและปากกล้วย

ที่สุดรัฐบาลก็ยอมรับข้อเรียกร้องของชาวนา รับ
 จํานําราคาข้าวที่ตันละ 15,000 บาทเหมือนเดิม
 แต่ภายใต้เงื่อนไขว่า เฉพาะกับเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียน
 แล้ว ในวงเงินไม่เกิน 500,000 บาทต่อครัวเรือน และ
 กำหนดระยะเวลาภายในวันที่ 15 กันยายนเท่านั้น
 แต่ชาวนาไม่ได้ปลูกข้าวแค่ฤดูกาลนี้เท่านั้น ยังมี
 หน้าและปีต่อๆ ไปอีก

ถามว่า เมื่อราคาข้าวจํานําลดลง ชาวนาจะอยู่
 ได้ไหม

อยู่ได้แน่นอน เพราะความอยู่รอดของชาวนา
 รวมทั้งเกษตรกรอื่นๆ ไม่ได้ขึ้นอยู่กับ “เงิน” เพียง
 อย่างเดียว

การเรียนรู้ต่างหาก คือหัวใจของการแก้ไขปัญหา
 ความยากจน!

การมีขึ้นของ “มหาวิทยาลัยชีวิต ตามแนวคิด
 เศรษฐกิจพอเพียง” หรือ สถาบันการเรียนรู้เพื่อ
 ปวงชน ก็จุดประกายขึ้นมาจากคำถามเหล่านั้นเช่นกัน

สิทธิเดช จันทศิริ ที่ปรึกษาอธิการบดี สถาบัน
 การเรียนรู้เพื่อปวงชน เล่าถึงเบื้องหลังการก่อตั้ง
 มหาวิทยาลัยชีวิตว่า เริ่มต้นจากการรวมตัวของกลุ่ม
 คนที่สนใจปัญหาของสาธารณะ ปัญหาชาวบ้าน ตั้งแต่
 อ.ป๋วย อึ๊งภากรณ์ อ.สิปปนนท์ เกตุทัตศน์
 อ.เอกวิทย์ ณ ถลาง แม้กระทั่งผู้ใหญ่วิบูลย์ เข็มเฉลิม
 อ.ประยงค์ วรรณรงค์ อ.ไพฑูริย์ วัฒนศิริธรรม ฯลฯ

“เราศึกษาเรียนรู้กันมานานมาก จนมาถึง ณ จุดหนึ่ง
 กลุ่มนี้ก็มาประชุมหารือร่วมกันว่า ในบรรดาชาวบ้าน
 ที่ยากจน มีกลุ่มที่อยู่รอดได้ ฉะนั้นเราไปเรียนรู้กับทั้ง
 สองกลุ่ม แล้วไปเอาแผนพัฒนาเศรษฐกิจในช่วง 50
 ปีที่ผ่านมา มาทำ ‘ประชาธิปไตย’ ว่า ทำอย่างไรชีวิตคน
 ไทยจึงดีขึ้น”

ห้องเรียนโรงเรียนแก่งหิน-แก่งจน แวดล้อมด้วยพืชผักสมุนไพร

ไทยจึงดีขึ้น”

กระทั่งค้นพบ “หลักสูตรแก้หนี้-แก้จน”!

ชุมชนที่เรียนรู้จริงอยู่รอด

ลึกเข้าไปใน “ป่ามะพร้าวและดงกล้วย” อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม คือที่ตั้งของมหาวิทยาลัยชีวิต ที่วันนี้เปิดตัว “โรงเรียนแก้หนี้-แก้จน” เป็นโรงเรียนคู่ขนานของมหาวิทยาลัยชีวิต เพื่อให้ความรู้กับเกษตรกร โดยไม่จำกัดระดับการศึกษาของผู้สมัคร

ระบบการเรียนการสอนของที่นี่ ต่างจากสถาบันการศึกษาในระบบ ตรงที่วิชาที่หยิบมาใช้ในการเรียนรู้ของนักเรียนนั้น ไม่ได้เอา “หลักสูตร” เป็นตัวตั้ง แต่เอา “ปัญหาที่เผชิญ” ของนักศึกษาแต่ละคนเป็นตัวตั้ง โดยมีหัวใจสำคัญของการเรียนการสอนอยู่ที่ “การเรียนรู้การจัดการชีวิต”

เสรี พงษ์พิศ

ดร.เสรี พงษ์พิศ

อธิการบดีมหาวิทยาลัยชีวิต ย้อนความเป็นมาของการเกิดหลักสูตรแก้หนี้-แก้จน ว่า ส่วนหนึ่งได้ความคิดมาจากลุงประยงค์ ณรงค์ เกษตรกรธรรมดาๆ คนหนึ่งที่จบแค่ ป.4 แต่ได้รับรางวัลแมกไซไซ

“ลุงประยงค์เป็นตัวแทน

ของคนที่อยู่ระหว่างคนรุ่นใหม่กับคนรุ่นเก่า ที่ทำให้เห็นว่าการเรียนรู้ในวิถีชีวิตประจำวันนั้น เพราะมีการปรับตัว เป็นการเรียนรู้ในการแก้ปัญหาของเขาเอง โดยไม่ต้องนั่งรอการแก้ปัญหาจากรัฐ”

ลุงประยงค์กับผมคุยกันประจำคาบในชนบทบ้านเราไม่ได้เงิน แต่จนปัญญา เราไปหาเงินต่างจังหวัดต่างประเทศ ส่งเงินกลับบ้านเป็นแสนเป็นล้าน แต่คนชนบทหมู่บ้านเราก็ยังลำบากยากแค้นอยู่ นี่คือการมาของมหาวิทยาลัยชีวิต ตั้งแต่ปี 2548 โดยเราสังเคราะห์ความรู้จากการอยู่ร่วมกับชุมชนมานาน แล้วเอาความรู้เหล่านั้นประมวลเป็นหลักสูตร ชื่อว่า “สหวิทยาการเพื่อการฟื้นฟูท้องถิ่น” แล้วไปชวนมหาวิทยาลัยรามคำแหงเปิดหลักสูตรนี้ ไปทำกับมหาวิทยาลัยราชภัฏ 7-8 แห่งทั่วประเทศ

แต่ทำไปทำมาก็รู้ว่า การศึกษาในกระแสหลัก กับการศึกษาที่นำเสนอไป มันไม่ค่อยไปด้วยกัน สุดท้ายจึงมาปักหลักทำมหาวิทยาลัยด้วยตนเอง

“เป้าหมายเราไม่ได้ทำสถาบันอุดมศึกษา แต่อยากให้เป็นทางเลือกสำหรับคนที่อยู่ในท้องถิ่น เรียน

บรรยากาศบนเวทีเสวนา

สอนแก้หนี้ แก้อย่างไร?

ศุภกร คุกรการเกษตร

อาจารย์ประจำหลักสูตรสหวิทยาการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ผู้อำนวยการสำนักการศึกษา โรงเรียนแก้หนี้-แก้จน บอกว่า ในส่วนของมหาวิทยาลัยชีวิตนั้นสอนทั้งปริญญาโทและปริญญาตรี ผ่านทางเครือข่าย ซึ่งเป็นศูนย์การเรียนรู้ในระดับตำบลและระดับจังหวัดทั่วประเทศกว่า 100 แห่ง

ศุภกร คุกรการเกษตร

“ชาวบ้านประกอบอาชีพอะไร เราก็เอาอาชีพนั้นมาสอนให้ทำโครงการและพัฒนาอาชีพด้วยตนเอง ด้วยแผน 4 แผน ไม่เหมือนที่อื่นที่เรียนในเชิงวิชาการอย่างเดียว แต่เราเรียนหลักการทางทฤษฎีเพื่อให้รู้ในเบื้องต้น แล้วไปเรียนรู้จริง ก่อนจะสรุปเป็นองค์ความรู้ขึ้นมา โดยความรู้จะได้มาจากการแลกเปลี่ยนความรู้กันระหว่างนักศึกษา ซึ่งจะจับกลุ่ม 7-8 คน ร่วมกับการเรียนรู้กับชาวบ้าน อบต. อบจ. และเทศบาล

“ปัจจุบันเรามีนักศึกษาอายุตั้งแต่ 18 ปี ไปจนถึง 84 ปี เฉพาะที่อำเภอบางคนที นักศึกษาอายุ 71 ปี มีอยู่ 3 คน” อ.ศุภกรเล่าอย่างอารมณ์ดี

ทั้งนี้ ในส่วนของมหาวิทยาลัยชีวิต หลักสูตร 4 ปี ปัจจุบันนักศึกษารุ่นแรกกำลังศึกษาอยู่ 3 ปี ฉะนั้น

ไม่จบอะไรเลยก็ได้ เพียงแต่มีอาชีพทางเกษตรกรรมอ่านออกเขียนได้

อ.ศุภกรพูดถึงปรากฏการณ์ในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมา จากเดิมหลายๆ หมู่บ้านเหลือเพียงเด็กและคนแก่ ส่วนหนุ่มสาวเข้ากรุงไปรับจ้าง เป็นแรงงานตามโรงงาน แต่ปัจจุบันคนเหล่านั้นจำนวนมากกลับบ้านอาศัยผืนดินบ้านเกิดทำมาหากิน

“โรงเรียนแก้หนี้-แก้จน ทดลองเปิดนาร่องไปเมื่อปี 2550-2551 แล้วมาเปิดอีกครั้งเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ นักเรียนส่วนหนึ่งเป็นเด็กจบใหม่ อีกส่วนหนึ่งคือเด็กที่ไปทำงานกรุงเทพฯ และถอยกลับมาตั้งหลักที่บ้าน แต่ไม่รู้ว่าทำอะไร ก็มาเริ่มเรียนรู้ที่นี่ มีตั้งแต่อายุ 20 ต้นๆ ไปจนถึง 30 ปี”

ทำได้ 4 แผน ชีวิตดีขึ้นแน่นอน

นอกจากการได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้การทำการเกษตรแบบผสมผสานตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงจากชุมชนที่ประสบความสำเร็จ ยังต้องรู้จักการทำแผน 4 แผน ที่ถือเป็นหัวใจสำคัญของหลักสูตรแก้หนี้-แก้จน ซึ่งอ.เสรีอธิบายให้ฟังอย่างง่ายว่า...

แผนที่ 1 “แผนชีวิต” คือการวางแผนเป้าหมายว่าชีวิตเราจะเอาอย่างไรกันแน่ วางเป้าว่าภายในกี่ปีหนี้สินจะหมด จะมีวิถีชีวิตที่ลดหนี้สินลง มีวิถีชีวิตที่ดีกว่านี้

แผนที่ 2 “แผนอาชีพ” เริ่มจากการถามตัวเองว่าวันนี้อาชีพเราดีขึ้นหรือยัง ถ้าเป็นเกษตรกร ทำนาได้

จักรยานรดน้ำ ด้านหลังคือสวนส้มดำ

แขกเหรื่อค่อยๆ ทอยกันมานั่งฟัง มีทั้งศิษย์ปัจจุบันและนักเรียนที่มาลงทะเบียนใหม่

รายรับ รายจ่าย แผนการออม ฉะนั้น ผู้ที่เรียนโรงเรียนแก้หนี้-แก้จน เราจะแจกออมสินให้ออม อย่างน้อยวันละ 3-5 บาท เพื่อเรียนรู้การออม เรียนรู้ว่าเราอยู่ในช่วงการปรับตัว ช่วงของการตั้งหลัก

แผนสุดท้ายคือ “แผนสุขภาพ” ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญมาก เพราะเรามีเงินแค่ไหน ถ้าเราสุขภาพไม่ดี เราก็ไม่มีความสุข

ทำอย่างไรเราจะดูแลตัวเองเป็น รู้จักพักผ่อน ลดความเครียดลง ทำอย่างไรจะมีเวลาอยู่กับครอบครัวแล้วมีความสุข ดูหนังฟังเพลงบ้าง ชีวิตจะได้ไม่เครียด ไม่ใช่หันหน้ามาหาหาเงินอย่างเดียว นี่คือ 4 แผนที่เราต้องทำ และต้องปฏิบัติโดยทันที ถ้าเราทำได้ เราจะมีสุขมากกว่านี้

“ผมเชื่อว่า การเรียนรู้เป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้เรามีชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข ไม่ใช่อยู่พอเพียงแล้วอยู่อย่างลำบาก เพราะอยู่อย่างพอเพียง หมายถึงอยู่อย่างมีความสุขด้วย” อธิการบดี ม.ชีวิต สรุป

ส่วนใครสนใจสมัครเข้าเรียน ติดต่อได้ที่ทำการศูนย์การเรียนรู้เพื่อปวงชน ซึ่งตั้งอยู่ใน 29 จังหวัดทั่วประเทศ รายละเอียดเพิ่มเติมที่ www.life.ac.th โทรศัพท์ 0-3475-7452-9 ต่อ 144

ฉบับนี้ของหลวง... บทสัมภาษณ์... (text is partially cut off)

ลุงประยงค์กับผมคุยกันประจำว่าคนในชนบทบ้านเราไม่ได้จนเงิน แต่จนปัญญา เราไปหาเงินต่างจังหวัดต่างประเทศ ส่งเงินกลับบ้านเป็นแสนเป็นล้าน แต่คนชนบทหมู่บ้านเรายังลำบากยากแค้นอยู่ นี่คือที่มาของมหาวิทยาลัยชีวิต ตั้งแต่ปี 2548 โดยเราสังเคราะห์ความรู้จากการอยู่ร่วมกับชุมชนมานาน แล้วเอาความรู้เหล่านั้นประมวลเป็นหลักสูตร ชื่อว่า “สหวิทยาการเพื่อการฟื้นฟูท้องถิ่น” แล้วไปชวนมหาวิทยาลัยรามคำแหงเปิดหลักสูตรนี้ ไปทำกับมหาวิทยาลัยราชภัฏ 7-8 แห่งทั่วประเทศ

แต่ทำไปทำมาก็รู้ว่า การศึกษาในกระแสหลัก กับการศึกษาที่นำเสนอไป มันไม่ค่อยไปด้วยกัน สุดท้ายจึงมาปักหลักทำมหาวิทยาลัยด้วยตนเอง

“เป้าหมายเราไม่ได้ทำสถาบันอุดมศึกษา แต่อยากให้เป็นทางเลือกสำหรับคนที่อยู่ในท้องถิ่น เรียนแล้วชีวิตเขาดีขึ้นระหว่างเรียน ไม่ว่าจะปัญหาหนี้สิน สุขภาพ การเงิน การตั้งมหาวิทยาลัยนี้จึงเป็นเพียงเครื่องมือหนึ่งที่ช่วยแก้ไขปัญหามาให้เขา เพื่อว่าชุมชนจะเข้มแข็งขึ้น”

ระดับจังหวัดทั่วประเทศกว่า 100 แห่ง

ศุภกร คุรุการเกษตร

“ชาวบ้านประกอบอาชีพอะไร เราก็เอาอาชีพนั้นมาสอนให้ทำโครงการและพัฒนาอาชีพด้วยตนเอง ด้วยแผน 4 แผน ไม่เหมือนที่อื่นที่เรียนในเชิงวิชาการอย่างเดียว แต่เราเรียนหลักการทางทฤษฎีเพื่อให้รู้ในเบื้องต้น แล้วไปเรียนรู้จริง ก่อนจะสรุปเป็นองค์ความรู้ขึ้นมา โดยความรู้จะได้มาจากการแลกเปลี่ยนความรู้กันระหว่างนักศึกษา ซึ่งจะจับกลุ่ม 7-8 คน ร่วมกับการเรียนรู้กับชาวบ้าน อบต. อบจ. และเทศบาล

“ปัจจุบันเรามีนักศึกษาอายุตั้งแต่ 18 ปี ไปจนถึง 84 ปี เฉพาะที่อำเภอบางคนที นักศึกษาอายุ 71 ปี มีอยู่ 3 คน” อ.ศุภกรเล่าอย่างอารมณ์ดี”

ทั้งนี้ ในส่วนของมหาวิทยาลัยชีวิต หลักสูตร 4 ปี ปัจจุบันนักศึกษารุ่นแรกกำลังศึกษาอยู่ 3 ปี ฉะนั้นปีหน้าจะมีนักศึกษามาจบการศึกษาจากทั่วประเทศกว่า 6,000 คน

สำหรับโรงเรียนแก้หนี้-แก้จน อ.ศุภกรบอกว่า เป็นการเปิดโอกาสให้คนที่วุฒิการศึกษาไม่ถึง ม.6 หรือ

ไม่รู้จะทำอะไร ก็มาเริ่มเรียนรู้ที่นี่ มีตั้งแต่อายุ 20 ต้นๆ ไปจนถึง 30 ปี”

ทำได้ 4 แผน ชีวิตดีขึ้นแน่นอน

นอกจากการได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้การทำเกษตรแบบผสมผสานตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงจากชุมชนที่ประสบความสำเร็จ ยังต้องรู้จักการทำแผน 4 แผน ที่ถือเป็นหัวใจสำคัญของหลักสูตรแก้หนี้-แก้จน ซึ่ง อ.เสรีอธิบายให้ฟังอย่างง่ายๆ ว่า...

แผนที่ 1 “แผนชีวิต” คือการวางเป้าหมายว่าชีวิตเราจะเอาอย่างไรกันแน่ วางเป้าว่าภายในกี่ปีหนี้สินจะหมด จะมีวิธีใดที่จะลดหนี้สินลง มีวิธีใดที่ชีวิตจะดีกว่านี้

แผนที่ 2 “แผนอาชีพ” เริ่มจากการถามตัวเองว่าวันนี้อาชีพเราดีขึ้นหรือยัง ถ้าเป็นเกษตรกรกร ทำนาได้แค่ 300-400 กิโลกรัมต่อไร่ มันไม่พอ ทำอย่างไรจะได้ 1 ตัน เราต้องไปเรียนรู้ว่าคนอื่นทำได้อย่างไร และทำให้ได้เหมือนเขา

แผนที่ 3 “แผนการเงิน” ทำอย่างไรเราจะมีแผน

ทำอย่างไรเราจะดูแลตัวเองเป็น รู้จักพักผ่อน ลดความเครียดลง ทำอย่างไรจะมีเวลาอยู่กับครอบครัวแล้วมีความสุข ดูหนังฟังเพลงบ้าง ชีวิตจะได้ไม่เครียด ไม่ใช่ก้มหน้าก้มตาหาเงินอย่างเดียว นี่คือ 4 แผนที่เราต้องทำ และต้องปฏิบัติโดยทันที ถ้าเราทำได้ เราจะมีความสุขมากกว่านี้

“ผมเชื่อว่า การเรียนรู้เป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้เรามีชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข ไม่ใช่อยู่พอเพียงแล้วอยู่อย่างลำบาก เพราะอยู่อย่างพอเพียง หมายถึงอยู่อย่างมีความสุขด้วย” อธิการบดี ม.ชีวิต สรุป

ส่วนใครสนใจสมัครเข้าเรียน ติดต่อได้ที่ทำการศูนย์การเรียนรู้เพื่อปวงชน ซึ่งตั้งอยู่ใน 29 จังหวัดทั่วประเทศ รายละเอียดเพิ่มเติมที่ www.life.ac.th โทรศัพท์ 0-3475-7452-9 ต่อ 144

คนเมืองหลวง มนุษย์เงินเดือนก็สามารถสมัครเรียน หรือเพียงนำวิธีการนี้ไปประยุกต์ใช้ก็จะได้รับประโยชน์ มีชีวิตที่มีความสุขขึ้นได้

พนิดา สงวนเสรีวานิช